

# UNIREA PRINCIPATELOR ROMANE

Unirea Țării Românești cu Moldova, înfăptuită la 24 ianuarie 1859, reprezintă actul politic care stă la baza României moderne și a formării națiunii române. Împrejurările istorice nu au permis unirea simultană a celor trei țări române-Moldova, Transilvania, Țara Românească. Statul național român s-a format treptat, începând cu Unirea din 1859 și încheindu-se în 1918, când lupta de eliberare națională a poporului român va fi încununată de victorie.

## Principatele Române după revoluție

După înăbușirea revoluției din 1848, reacțiunea internă și forțele intervenționiste din afară au luat măsuri de reorganizare a regimului regulamentar restaurat. În 1849 se încheie convenția de la Balta Liman între Turcia, puterea suzerană și Rusia, puterea protectoare, care justifică prezența trupelor celor două state în Principate pentru "a reprima orice mișcare de insurecționale". Potrivit convenției de la Balta Liman, s-au numit în ambele principate alți domni pe timp de șapte ani: Grigore Alexandru Ghica în Moldova și Barbu Știrbei în Muntenia. În acești ani s-au făcut anumite îmbunătățiri în administrația Principatelor, mai ales în Moldova, unde domnitorul ducea o politică cu tendințe liberale. Anii imediat următori revoluției se caracterizează prin rolul crescând al burgheziei, care cucerește poziții noi în viața economică și politică.

Are loc o dezvoltare a producției și a schimbului de mărfuri, lărgirea transporturilor rutiere și a navigației, intensificarea legăturilor economice între diferite regiuni. Aceasta a avut ca urmare atenuarea particularităților locale, lărgirea schimburilor comerciale dintre Principatele Române, care se transformă treptat într-o unitate economică. Piețele locale, provinciale, s-au contopit astfel într-o piață unică; o etapă importantă a reprezentat-o desființarea văzii dintre Moldova și Țara Românească, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1848.

În același timp sunt amplificate legăturile economice ale Principatelor dunărene cu Transilvania, pregătindu-se condițiile pentru desăvârșirea formării pieței naționale prin unificarea întregului teritoriu locuit de poporul român.

## Unirea Principatelor Române - o necesitate legică

Datorită împrejurărilor interne și externe nefavorabile, poporul român a trăit timp de secole în unități statale și provincii distincte, fiecare cu o viață politică proprie. Nici diviziunea statală, nici stăpânirile străine n-au putut împiedica dezvoltarea unitară și continuitatea poporului român pe teritoriul pe care s-a format. El și-a păstrat nealterate limba și portul, tradițiile, obiceiurile, ființa națională. Conștiința comunității de origine și limbă a fost prezentă permanent la români, de o parte și de alta a Carpaților. Ideea originii romanice a moldovenilor, muntenilor și transilvănenilor, a conștiinței unității teritoriale și a comunității poporului român a fost puternic exprimată de cronicarii și cărturarii din secolele XVII-XVIII.

O caracteristică a dezvoltării țărilor române a constituit-o permanența legăturilor economice, politice, culturale între cele trei țări române. Voința de unire a fost exprimată clar și puternic în timpul revoluției din 1848. După revoluția din 1848, Unirea a devenit problema centrală, dominantă, a vieții politice românești, punând în mișcare cele mai largi mase ale poporului.

## **Forțele unioniste; lupta pentru Unire**

Unirea era o cauză a întregului popor, dar în raport cu interesele lor de clasă, forțele sociale românești au înțeles în mod diferit conținutul, și caracterul Unirii. Forța socială principală în mișcarea unionistă au constituit-o masele largi populare de la orașe și sate, care au acționat cu cea mai mare energie și hotărâre. Ele legau de înlăptuirea unirii și împlinirea aspirațiilor lor sociale. Țăranii urmăreau în primul rând, ca prin Unire să scape de clacă și să obțină pământ, iar păturile orășenești considerau că prin Unire se va realiza cadrul politic favorabil unor largi libertăți democratice. Burghezia, în plină ascensiune, socotea că printr-un stat unitar se vor crea condiții prielnice pentru prosperitatea ei economică și pentru obținerea unei poziții preponderente în viața politică a țării. O mare parte din boierime, cu interese apropiate de cele ale burgheziei, s-a alăturat puternicelor forțe naționale unioniste. Unii din marii boieri, de teamă că Unirea ar pune în primejdie privilegiile lor de clasă, s-au grupat în partida antiunionistă. Generația care a înlăptuit marele ideal al Unirii din 1859 și care înlăptuise revoluția de la 1848 avea în frunte înlăcărâți patrioți, ca: Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Costache Negri, Alexandru Ioan Cuza, Vasile Mălinescu, Constantin A. Rosetti, frații Ion și Dim. Brătianu, Dimitrie Bolintineanu, Cezar Boliac, Nicolae Orășanu ș. a. Cărturari și oameni politici de seamă, animați de idei înaintate, au adus o contribuție prețioasă la progresul general al țării. Frunțașii revoluționari din 1848, au întreprins o amplă acțiune de propagandă în favoarea Unirii atât în țară cât și în străinătate. Răspândiți în diverse centre europene (Viena, Frankfurt, Paris, Londra, Constantinopol), patrioții au desfășurat o laborioasă activitate pentru a crea un puternic curent de opinie în sprijinul cauzei românești.

## **Unirea Principatelor Române - problemă europeană**

În vara anului 1853 izbucnește războiul Crimeii, început de Rusia împotriva Imperiului otoman, eveniment care aduce în prim plan politic internațional chestiunea orientală, inclusiv situația Principatelor dunărene, unirea acestora fiind una din problemele importante ale Congresului de pace de la Paris (1856).

Reprezentanții statelor participante la Congres au luat la Congres atitudini diferite față de viitorul regim al Principatelor Române. În sprijinul Unirii s-au pronunțat Franța, Rusia, Sardinia și Prusia; o împotrivire netă au manifestat Turcia și Austria; favorabilă Unirii în timpul lucrărilor Congresului, Anglia va reveni ulterior la poziția sa tradițională de sprijinitor al Imperiului otoman.

Adoptarea pozițiilor față de problema Principatelor era determinată de anumite interese statale. Franța lui Napoleon al III-lea voia să-și asigure în sud-estul Europei un dețuseu economic și un pion al influenței sale politice; Rusia vedea în unire un mijloc de a slăbi Imperiul otoman; Sardinia și Prusia, susținând cauza românilor, pledau indirect pentru unificarea Italiei și Germaniei; Anglia era interesată în menținerea Imperiului otoman ca forță opusă Rusiei; Turcia, puterea suzerană, se temea că Moldova și Muntenia unite își vor dobândi și independența politică, așa cum se va înlămpla după mai puțin de două decenii. Austria considera că statul național român ar duce la intensificarea luptei de eliberare a românilor din Transilvania, doritori să se alăture fraților de peste Carpați.

Datorită pozițiilor divergente, Congresul din 1856 nu a putut ajunge la un acord asupra Unirii Principatelor; s-a creat însă posibilitatea ca poporul român să se pronunțe în privința viitorului lui. Tratatul de pace prevedea ca populația Principatelor să fie consultată prin intermediul unor Adunări (divanuri) ad-hoc (special constituite în acest scop). Totodată s-a stabilit ca cele două țări, rămânând sub suzeranitatea Turciei, să intre sub garanția colectivă a

puterilor semnatare ale Tratatului de la Paris; se înlătura astfel protectoratul unei singure țări. În timpul constituirii, și consultării Adunărilor ad-hoc fiecare din cele două Principate urmau să fie conduse de un caimacam numit de Poartă.

Congresul a hotărât ca sudul Basarabiei (județele Cahul, Ismail, Bolgrad) să reentre în componența Moldovei. De asemenea Congresul a stabilit unele măsuri economice și juridice; se prevedea libertatea navigației pe Dunăre și neutralitatea Mării Negre; se aproba crearea unei comisii europene a Dunării cu sediul la Galați.

Pe temeiul cererilor exprimate în Adunările ad-hoc și al constatărilor făcute în Principate de o comisie specială europeană de informare instituită de Congres, urma să se convoace la Paris o conferință a puterilor europene care să alcătuiască o altă legislație în locul Regulamentului organic.

Adunările ad-hoc (1857) ; Convenția de la Paris (1858)

Pregătirile și alegerile pentru adunări s-au desfășurat în condiții diferite în cele două țări.

În Țara Românească, caimacamul Alexandru Ghica, fostul domn, a adoptat o poziție de înțelegere față de partida unionistă. În Moldova, caimacamul N. Vogoride, agent al Turciei și al Austriei, a recurs la un adevărat regim de teroare pentru a zădărnici Unirea. Astfel, au fost interzise gazetele favorabile Unirii și întrunirile politice, s-au făcut destituiri din funcții și arestări masive, s-au falsificat listele electorale și alegerile din iulie 1857. Comisia de informare de la București primea numeroase telegrame, memorii și apeluri. Turcia s-a văzut silită să anuleze alegerile falsificate; noile alegeri au înregistrat o victorie covârșitoare a candidaților unioniști, care, cu două excepții au fost aleși pretutindeni. Rezultate asemănătoare se obținuseră și în Muntenia.

În Adunările ad-hoc au fost aleși toți fruntașii unioniști, revoluționari din 1848: Mihail Kogălniceanu, Costache Negri, Alexandru Ioan Cuza, Vasile Alecsandri, Vasile Mălinescu, Anastase Panu, în Moldova, C. A. Rosetti, frații Ștefan și Nicolae Golescu, A. G. Golescu, frații Ion și Dumitru Brătianu, Christian Tell, Gh. Magheru, în Muntenia. Pentru prima dată, țărănimia își trimitea aleșii săi într-o adunare reprezentativă a țării: Ion Roată, Tănase Constantin, Gheorghe Lupescu, Mircea Mălieru ș. a.

Adunările ad-hoc și-au început lucrările în septembrie 1857, la Iași și la București. Dezbaterile au prilejuit o manifestare puternică a coeziunii și a forței mișcării unioniste, o impresionantă demonstrație a voinței poporului român de a-și făuri statul său național.

Intr-o atmosferă de mare avânt patriotic, Adunările ad-hoc au adoptat, în luna octombrie 1857, rezoluții asemănătoare, care cereau cu hotărâre Unirea Principatelor într-un singur stat cu numele de România, respectarea drepturilor, a autonomiei și a neutralității acestui stat și o Adunare Obștească care să reprezinte "toate interesele nației".

Chestiunea agrară a fost prezentă în discuțiile deputaților din ambele Adunări. În jalba deputaților pontăzi moldoveni, al cărei prim semnatar era Ion Roată din ținutul Putnei, erau înfățișate în imagini zguduitoare starea țărănimii și temeiul revendicărilor sale. Se cerea ca "săteanul să fie pus în rândul oamenilor", să fie interzisă bătaia, să fie înlăturate boierescul (claca), beilicurile și birul pe cap, iar satele să-și aibe. . . dregătorii aleși chiar din sânul lor". Deputatul Tănase Constantin proclama în adunarea de la București "dreptul netăgăduit al țărănimii . . . d-a lua parte la viitoarele adunări, care vor face constituția țării și legiurile din înăuntru".

Întrucât reprezentanții boierimii și chiar unii exponenți ai burgheziei s-au opus ideii de împroprietărire sub pretextul menținerii coeziunii mișcării unioniste sau au cerut amânarea discutării acesteia, nu s-a putut trece la adoptarea unei hotărâri în problema agrară. Rezoluțiile Adunărilor ad-hoc au fost trimise comisiei speciale. Aceasta a alcătuit un raport, pe care l-a înmănat Conferinței reprezentanților celor șapte puteri, care s-au întrunit în mai 1858, la Paris. Convenția semnată la 7 august 1858, ca urmare a lucrărilor conferinței, prevedea ca cele două țări să se numească Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești, fiecare cu câte un domnitor, guvern și adunare legiuitoare proprie, înființarea unei curți de casație comune

pentru ambele Principate, cu sediul la Focșani. Convenția mai cuprindea o serie de prevederi care corespundeau intereselor burgheziei: desființarea privilegiilor și a rangurilor boierești (deci egalitatea tuturor cetățenilor în fața legilor), responsabilitatea ministerială etc.; se recomanda, de asemenea, o nouă reglementare prin lege a relațiilor dintre proprietari și țărani. "Stipulațiile electorale", trecute în anexa convenției, stabileau modalitatea alegerii membrilor Adunării electivă pe baza unui cens foarte ridicat. Act internațional, noua convenție era totodată și o legiuire fundamentală pentru Principate, ceea ce, de fapt, însemna încetarea valabilității juridice a Regulamentului organic. Convenția va rămâne în vigoare până în anul 1864.

Deoarece puterile Europei nu îndepliniseră dorința fundamentală a românilor, exprimată prin Adunările ad-hoc, se impunea o acțiune internă a întregului popor, care să realizeze Unirea și să pună Europa în fața unui fapt împlinit.

### **Înfăptuirea Unirii prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei și Țării Românești**

Alegerile de deputați în Adunările electivă s-au desfășurat sub semnul unor înverșunate înfruntări între forțele partidei naționale unioniste și forțele reacționare potrivnice Unirii. Elementele antiunioniste erau avantajate de sistemul de vot impus prin Convenție, care restrângea corpurile electivă din cele două țări la câteva mii de alegători.

În timp ce alegerile din Moldova au adus în Adunarea electivă o majoritate a partidei naționale, în Țara Românească reacțiunea a obținut majoritatea.

În ziua de 5 ianuarie 1859, Adunarea electivă de la Iași a ales ca domn al Moldovei pe candidatul partidei naționale, Alexandru Ioan Cuza. După alegerea din Moldova, privirile întregului popor român erau ațintite spre București. Adunarea electivă și-a deschis lucrările la 22 ianuarie 1859. Încă din prima zi, mii de oameni, mobilizați de tineri unioniști, se adunaseră în fața clădirii unde avea loc adunarea. Erau prezenți tăbăcari, măcelari, meseriași, negustori, țărani din satele județelor Ilfov și Dâmbovița, elevi ai claselor superioare și ai învățământului de specialitate. Mulțimea manifesta vehement împotriva partidei reacționare, care susținea alegerea lui Gh. Bibescu.

În această atmosferă, în noaptea de 23/24 ianuarie, deputații partidei naționale au convocat o ședință la hotelul "Concordia" unde au hotărât să propună Adunării ca domn al Țării Românești tot pe Alexandru Ioan Cuza.

În dimineața zilei de 24 ianuarie, ora 11, reprezentanții partidei naționale au propus ținerea unei ședințe secrete pentru desemnarea candidatului. Propunerea făcută de Vasile Boerescu în persoana lui Al. I. Cuza a fost acceptată în unanimitate, deputații conservatori fiind nevoiți să cedeze voinței poporului. Trecându-se la vot, toate cele 64 de buletine purtau numele celui ales la 5 ianuarie în Moldova.

Prin propriile-i forțe, poporul român realizase Unirea și întemeiasse statul său național. "Unirea națiunea a făcut-o" avea să declare M. Kogălniceanu în 1862. Ziua de 24 ianuarie se înscria pentru totdeauna în istoria patriei ca "Ziua renașterii naționale". Punând bazele României moderne, Unirea din 1859 a însemnat o etapă esențială pe drumul unității naționale, a cărei întregire deplină avea să se înfăptuiască în 1918.

### **Consolidarea Unirii**

Îmediat după 24 ianuarie 1859, principalul țel al politicii lui Cuza a fost obținerea recunoașterii de către puterile garante a dublei sale alegeri și desăvârșirea unității politice și administrative a tânărului stat național.

În martie 1859, reprezentanții Franței, Rusiei, Sardiniei, Prusiei și Angliei au recunoscut oficial pe Cuza ca singurul domn al Principatelor. Turcia și Austria și-au dat acordul abia în septembrie același an. După tratative anevoioase, în noiembrie 1861, Turcia a

recunoscut unirea completă, cu acordul puterilor garante, dar numai pe timpul vieții lui Cuza.

Coordonate de Cuza, guvernele celor două Principate vor acționa în mod unitar pentru consolidarea Unirii, pentru aplicarea programului de reforme și crearea instituțiilor statale burgheze. Astfel, în timpul guvernelor înaintate conduse de Mihail Kogălniceanu și Nicolae Golescu

s-au unificat sistemul vamal și administrația telegrafului, s-a interzis bătaia la sate și au luat ființă judecătoriale sătești, s-a înființat Universitatea din Iași etc.

Alexandru Ioan Cuza a dat o atenție deosebită unificării militare. Un prim pas în acest sens a fost concentrarea unităților într-o tabără militară unică la Florești, în primăvara și vara anului 1859. Armata unificată avea datoria să apere autonomia țării împotriva unei eventuale intervenții străine și să fie oricând pregătită pentru obținerea independenței naționale.

În domeniul politicii externe se înregistrau succese importante. Deși în stare de dependență față de Imperiul otoman, Principatele Unite duceau tot mai mult o politică externă proprie. În anul 1860 se înființează prima agenție diplomatică română (la Paris) și se încheie convenția telegrafică cu Rusia, cea dintâi convenție internațională a Principatelor.

### **România în anii 1862 - 1865**

După proclamația lui Cuza din 11 decembrie 1861, ambele Adunări de deputați și-au încheiat lucrările pentru a se întruni la 24 ianuarie 1862 într-o Adunare Națională la București, care devine capitala țării. Cele două guverne au demisionat pentru a se alcătui un guvern unic. Primul guvern al României era format din reprezentanți ai grupărilor conservatoare, în frunte cu Barbu Catargiu, adversar al împroprietăririi țăranilor.

Ostilitatea boierimii conservatoare față de planurile domnitorului de a realiza reforma agrară prin împroprietărire și divergențele ivite între domn și gruparea liberal-radicală condusă de I. C. Brătianu și C. A. Rosetti au dus la sfârșitul anului 1862 și începutul anului 1863 la alcătuirea unei înțelegeri politice, numită de contemporani "monstruoasa coaliție", care a făcut o opoziție înverșunată domnitorului, uneltind înlăturarea sa și aducerea unui prinț străin pe tronul României.

Un act de mare importanță socială și națională îndeplinit de guvernul condus de Mihail Kogălniceanu a fost secularizarea averilor mănăstirești. Moșiile secularizate reprezentau peste un sfert din suprafața întregii țări de atunci. O dată cu aplicarea legii rurale, 551. 976 ha vor intra în proprietatea foștilor clăcași.

În urma respingerii de către Adunare a proiectului de lege rurală depus de guvernul Kogălniceanu, Cuza, hotărât să dea țării cele două legi fundamentale - legea electorală și legea agrară -, a recurs la lovitura de stat din 2 mai 1864, prin care Adunarea este dizolvată. Cu sprijinul lui Mihail Kogălniceanu este supus ratificării poporului, prin plebiscit, un "act dezvoltător" al Convenției, numit statut, acceptat ulterior și de puterile garante. Noua lege electorală reprezenta un mare progres față de trecut când cinci mii de alegători dispuneau de viața politică a țării.

Pe temeiul noii Constituții, la 14 august 1864 a fost decretată de către domnitor legea agrară. Se proclama desființarea "de-a pururea" a clăcii, țăranii devenind proprietari liberi pe "locurile supuse stăpânirii lor prin lege și pe brațele de muncă". Așadar, sarcinile feudale erau desființate din punct de vedere legal, iar țăranii clăcași împroprietăriți

O altă realizare de seamă a constituit-o organizarea învățământului. Prin legea Instrucțiunii publice din 25 noiembrie 1864 s-au stabilit trei grade de învățământ: primar, secundar și superior. Legea proclama că "instrucțiunea primară este obligatorie și gratuită".

În anul 1864 au fost promulgate legile privind organizarea administrației. Prin legea comunală, satele și cătunele se grupau în comune rurale; mai multe comune formau o plasă, iar mai multe plăși, un județ. Administrația județelor și a comunelor se făcea de consilii alese pe baza votului cenșitar. În fruntea administrației județului era un prefect, al plășii un subprefect (mai târziu pretor), iar al comunei un primar.

Una din cele mai importante înfăptuiri a fost reorganizarea Justiției. Au luat ființă următoarele instanțe judecătorești: judecătoriile de plasă, tribunalele județene, curțile de apel, curțile de jurați și Curtea de Casație, care era totodată și instanța de recurs. Codurile penal, civil și comercial au intrat în vigoare din anul 1865. În același an a fost înlăturat regimul jurisdicției consulare; cetățenii străini au intrat astfel sub jurisdicția legilor românești ceea ce a dus la întărirea autonomiei interne a statului.

O grijă deosebită a manifestat Alexandru Ioan Cuza pentru crearea armatei naționale. În anii 1860-1864 a sporit numărul unităților militare și s-a înmânat acestora drapelul tricolor, a fost reorganizat învățământul militar și s-a înființat Arsenalul armatei.

Reformele din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza au dus la crearea și dezvoltarea unor instituții statale cu caracter burghez, la modernizarea statului român, ale cărui temelii le-a pus Unirea Principatelor; ele au contribuit la progresul general social-economic și politic al țării.

În noaptea de 10/11 februarie 1866, Alexandru Ioan Cuza este silit să abdice și este expulzat din țară de monstruoasa coaliție. Se stinge din viață la 15 mai 1873 la Heidelberg.